

Heykele saygı duruşu

Geçtiğimiz sezonu resim sanatının yakın dönem ustalarının çalışmalarına yer verdiği "Respect I" sergisiyle kapatan Bozlu Art Project, serinin devamında bu kez dokuz heykel sanatçısının eserlerini bir araya getiriyor. "Respect II" sergisi 2 Şubat - 15 Mart arası izlenebilecek.

Candegir Fürtun, "İsimsiz", seramik (yüksek pişirim), 48x35x15 (Zadede), 1994

ALİ GAZİ
aligazi77@gmail.com

Bozlu Art Project'te izlenebilecek "Respect II"nin küratörlüğünü Oğuz Erten üstleniyor. Sergide Aloş (Ali Teoman Germaner), Mehmet Aksoy, Rahmi Aksungur, Koray Arış, Seyhan Topuz, Meriç Hızal, Osman Dinç, Candegir Fürtun ve Server Demirtaş'ın işlerinden oluşan bir seçkiyle karşılaşacağız. Kimi zaman birbirinin ardılı kimi zamansa aynı dönemde var olmuş farklı bakış açılarını ve estetik anlayışları deneyimleme fırsatı yakalıyor izleyici.

Bugün görsel sanatlar alanında "new media" denilen ve primitif olarak kütle kültürüne yönelik işlevsel kullanımlarıyla ön plana çıkmış modern çağ icatlarından fotoğraf ve sinemanın çok öncesinde; heykel, kütle-hacim olanağı sayesinde üçüncü boyutu deneyimleyebilen en önemli sanatsal araçtı. İlk çağlardan, antik dünyaya oradan Rönesans klasiizmi ve modernizme kadar; özellikle de sivil veya dini büyük mimari yapıların, "kamusal" alan anlamında şehirlerin tamamlayıcı öğelerinden biriydi. Ayrıca izleyicide yarattığı etki itibarıyla tarih boyunca tapınma nesnelерinden, estetik kullanımlara geniş bir yelpazeden söz etmek mümkün. Belki de etkinin kaynaklandığı şey heykelin maddi anlamda var olduğumuz doğanın-baska deyişle mekânın-derinliğiyle kurduğu ilişkiden gelmekteydi. Kendi hacmi ile üzerinde taşıdığı bu derinlik, mekânın içinde onunla daha "doğrudan" ilişkilenebilmesine yol açıyordu.

Fotoğraf ve hareketli görüntünün-sinemamın-icat edildiği 19. yy. endüstri çağında, klasik sanat yapma biçimleri

de giderek değişti. Sanatın bizatihi kendisi malzeme, teknik olanaklar ve temelden değişen hayatın itikisiyle kendi üzerine düşünerek, alternatif söylemlerle alanını ve varoluşunu sorgulama-yaya girişti. Bugün artık modernizm dediğimiz büyük akımlar çağında, resim gibi heykel sanatı da tuttuğu klasik temellerinden değişerek, ortaya çıkan her yeni sanat söyleminin içeriğine uygun biçimsel örneklerle evrildi. Burada sadece kübizmin buluntusu nesnelere verdiği ya da dadaizmin kavramsallaştırdığı, mekânı da yorumlayan işlerini hatırlamak yeterli.

Doğuş teması

Elbette, 20. yüzyılın başında büyük yapısal değişikliklerle Cumhuriyet formatında modern bir proje olarak yerini almış coğrafyamızın da, daha çok Batı sanatlarına ait tarihsel akışı, 'çağdaş' olarak 'yakaladığımız' söyleyebilmek zor. Yine de ulusal bir programın devreye girdiği erken zamanlardan itibaren sanat alanında da 'çağdaş olanı' yakalamaya yönelik çabaların ortaya çıkışına tanık oluyoruz. Daha çok akademi çevresinde ve küçük sanatçı grupları içerisinde beliren-sekillenen çabalar söz konusu.

Özellikle, 1950'lerden itibaren savaş sonrası dünyada şekillenen soyut anlayış, eşzamanlı sayılabilecek bir dönemde Türkiye'de üretilen resim ve heykellerde de karşılığını buldu. Takip eden yıllarda resim kadar heykel sanatı da, çağdaş anlayışları problematize ederek yoluna devam etti.

"Respect II" sergisi de bu bağlamda Cumhuriyet dönemi diye adlandırabileceğimiz ve halen devam eden modern dönüşümün, sürekli müdahale ettiği estetik alanla-daha özdele heykelle

olan ilişkisini-güncel bağlamda yeniden hatırlama-okuma fırsatı veriyor.

Aloş, sergide 1968'de başlayıp uzun süre devam ettiği "Zümrüd-ü Anka" serisinden 1994 ve 2000 tarihli bronz iki heykelle karşımızda. Eserlerinde doğaüstü varlıklara ve serbest biçimle anlaşılmasına alışkın olduğumuz sanatçının seri boyunca ele aldığı yeniden doğuş teması; heykel gibi malzeme olanaklarını teknik ifade içinde anlatım araçlarına dönüştüren bir alan için, derinlikler kurgulayan bir yapıya dönüşüyor. '94 tarihli işte, malzemenin ham metal külesini, kat-sert biçimlendirilmiş durağan gövdenin üstünde ona karşıt, daha hareketli-dinamik hatlara sahip bölümleri birlikte ve 'metal bir kus' ironisiyle hissedebiliyoruz.

Serginin sanatçılarından Mehmet Aksoy özellikle taş ve büyük boyutlu anısal heykelleriyle hatırlanan, kamusal alandaki mekân algısına, boşluk duygusunu yıkarak kattıklarıyla öne çıkan bir isim. 1980'lerin ortalarından itibaren daha soyut bir üsluba yönelen Aksoy'un 1991 tarihli "Aynaya Bakan Kadın" adlı karşıt teknikli büyük boy işini, 1960'lardan itibaren gündeme gelen beden politikalarını da hatırlayarak galeri mekânında deneyimlemek etkilevici.

Rahmi Aksungur, "K.A. 4" adlı 2011 tarihli ve renk kullanımıyla dikkat çeken, figürü soyutladığı eseriyle, insanın varolduğu mekânla ilişkisini ölçek kavramı üzerinden sorgulamaya devam ediyor. Elbette bu ilişki sadece mekânla değil, dondurulmuş bir hareket anı üzerinden zaman boyutunu da vurgulamak niyetinde.

En son geçen sezon Galerî Nev'deki "Vurmalı Çalgılar" sergisindeki izleyicinin katılmama açık işleriyle hatırlay-

Gündelik yaşamdan beslenen eserler

1970'lerden beri kare, daire, üçgen gibi soyut formların üzerine düşünülmesiyle geometrik soyutlanmanın önemli temsilcilerinden Seyhan Topuz, sergideki bir diğer isim. 2014'e tarihlenen, alüminyum "Mavi Düğüm" adlı heykeli her ne kadar bir kütleyle sahip-se de, izleyiciye sirayet ettirdiği duyu anlamında, sanki mekânda yer alan nesnelere-şeylerin yokluğuyla ortaya çıkabilecek boşlukları da vurguluyor. Dahası hacmiyle artık mekânda yer kaplamayan o nesne veya şeylerin, hareket kontürlerinde geziniyor gibi.

Meriç Hızal ise üç eseriyle yer alıyor sergide. Genellikle kamusal alanları özel yaşam alanlarına öykünen dokunularla dönüştürmesiyle tanıdığımız sanatçı, heykeli sadece izlenen bir şey olmaktan çıkartıp, insanı ve gündelik yaşamdan beslenen eserlere çeviriyor. "Çocuklar I", 2013 tarihli bir iş ve sadece kullanılan malzemeyi değil yazı gibi görsel sanatlardan oldukça farklı unsurları da anlatımının içinde katıyor. Böylece her türlü şiddet sarmalıyla kuşatılmış olan çocukların yaşadığı günlük sorunları tekrar düşünmemize yol

açan, 'kolay tüketilemeyecek' bir eserle not düşüyor tarihe.

Formun ritmik doğasını araştıran işleriyle tanınan Osman Dinç'in, 2012 tarihli "Teorem" adlı eseri de yer alıyor sergide. Kusursuz geometrik açılarla denge usturunu araştıran çelik katmanlar, merkezdeki cam çekirdek ile dünyanın bir soyutlaması gibi.

Candegir Fürtun'un "İsimsiz", 1994 tarihli, seramik heykel yerleştirmesi ise izleyicide tekrarlanan hareket duygusunu-ritmi en çok uyandıran eserlerden. Mekânla kurduğu hareket temelli dinamik ilişki, bedenden soyutlanmış beden parçalarının 'organik' varlığından kaynaklanıyor. Eril kültürün hiç bitmeyen iktidar hevesinin ironik bir eleştirisi burada söz konusu edilen.

İzleyicinin özgür bakışı

Server Demirtaş'ın insan veya canlı formlardan esinlenerek mekân parçalarıyla kurguladığı, izleyiciyle farklı hareket kompozisyonlarıyla etkileşime giren heykelleri, geçen yıl Contemporary Istanbul fuarında büyük beğeni topladı. İnsanın doğaya alternatif uygarlığı ve üretim kültürüne, makinelere ve sibernetiğe kadar geniş bir yelpazede okumalar yapma imkanı veren; canlı olmayı ve bilincimizi sorgulayabilen, yer yer mizahi öğeler barındıran hareketli heykeller bunlar. "Rüya" adlı işte bu teknikle ele alınmış ve bebek figürünün gerçeküstü uykusunu izleyicinin özgür bakışına açıyor.

Malzeme ve teknik anlamda hatta işlupsal ortak noktalar bulunabile de, sanatçıların kişisel pratikleriyle ortaya çıkan farklı eserleri bir araya getiren "Respect II", Türkiye'nin modern dönem heykelinin geldiği noktayı izleyebilme fırsatı veriyor.